

Tjänsteskrivelse

2024-05-28

Handläggare:

Lisa Allemo, Per Åsbrink
026-17 80 00
lisa.allemo@gavle.se
per.asbrink@gavle.se

Diarienummer: 24SON73

Nämnd:

Socialnämnden

Remissyttrande – SOU 2024:13 En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer

Förslag till beslut

Att anta yttrandet som sitt eget

Sammanfattning

Socialnämnden har av Justitiedepartementet fått möjlighet att yttra sig gällande remissen av SOU 2024:13 En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer.

Begäran om yttrande inkom till Socialnämnden 2024-04-04.

Välfärd Gävle ställer sig positiv till utredningens förslag som i korthet innebär utökade möjligheter att meddela kontaktförbud och skärpta straff för brott mot lagen om kontaktförbud med mera. Förslaget innebär inga större konsekvenser för socialnämndens verksamheter men kommer att innebära att fler av nämndens klienter får ett ändamålsenligt skydd mot brott och andra trakasserier.

Yttrande

Den 7 juli 2022 beslutade regeringen om en utvärdering av tillämpningen av lagen om kontaktförbud. Utredningen skulle ta ställning till om lagen är modernt och

ändamålsenligt utformad samt om möjligheterna till att meddela kontaktförbud bör utvidgas. Uppdraget innefattade även att ta ställning till om straffskalorna för barnfridsbrott, grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning bör skärpas samt att lämna författningsförslag som tydliggör att anstiftan och medhjälp till brott kan ingå i de särskilda brotten hedersförtryck och grov fridskränkning respektive grov kvinnofridskränkning. I förekommande fall ska även försök, förberedelse och stämpling till brott kunna ingå (dir. 2022:114). Genom tilläggsdirektiv den 9 mars 2023 fick utredaren också i uppdrag att bland annat ta ställning till om det finns ett behov av att förbättra möjligheterna till delgivning av beslut om kontaktförbud, hur kontaktförbud ska kunna användas som ett skydd i en rättsprocess samt om det i frågor om kontaktförbud finns behov av att ändra rätten till offentligt biträde för unga förbudspersoner. Utredaren skulle även lämna författningsförslag som innebär att det geografiska området för särskilt utvidgade kontaktförbud, vid en särskilt allvarlig hotbild, utökas kraftigt och ska kunna omfatta hela kommuner eller motsvarande (dir. 2023:36).

Utredningens förslag

Kriterier för kontaktförbud

Utredningen förslår att införa två ytterligare grunder för att utfärda kontaktförbud.

- Risk för otillbörlig övervakning. Till exempel att förbudspersonen övervakar skyddspersonen med hjälp av GPS-utrustning eller andra digitala hjälpmedel.
- Risk för påverkan i syfte att förhindra att uppgifter lämnas till domstol eller brottsbekämpande myndighet. Till exempel när personer utsätts för påtryckningar i syfte att förhindra vittnesmål eller dylikt.

Utredningen föreslår också att de omständigheter som ska beaktas särskilt vid riskbedömning inför kontaktförbud ska utökas med motsvarande kriterier. Det ska alltså särskilt beaktas om personen tidigare utsatt skyddspersonen för förföljelser, otillbörlig övervakning eller andra allvarliga trakasserier alternativt påverkat personen i syfte att hindra att denne lämnar uppgifter till domstol eller brottsbekämpande myndighet. Detta för att öka förutsättningarna för en nyanserad riskbedömning och en enhetlig rättstillämpning.

Särskilt utvidgade kontaktförbud

Utredningen föreslår att ett särskilt utvidgat kontaktförbud ska kunna utfärdas som en förstahandsåtgärd när det föreligger en påtaglig risk för brott som innebär ett allvarligt angrepp på den andra personens liv, hälsa eller trygghet. Enligt nuvarande ordning

måste ett utvidgat kontaktförbud överträdas innan ett särskilt utvidgat kontaktförbud kan utfärdas.

Vid bedömning av förbudsområdets storlek ska beaktas att området är tillräckligt stort för att tillgodose behovet av skydd i det enskilda fallet. Detta torde innebära att förbudet i vissa fall ska omfatta en kommun eller ett ännu större område.

Presumtion för kontaktförbud

Mot bakgrund av att risken för återfall i partnervåld är hög föreslår utredningen att det ska föreligga presumtion om kontaktförbud om förbudspersonen tidigare dömts för brott mot närstående eller tidigare närstående persons liv, hälsa eller trygghet. Brottets straffvärde ska vara minst sex månaders fängelse.

Presumtion om kontaktförbud ska också gälla om förbudspersonen tidigare dömts för olaga förföljelse eller hedersförtryck, oavsett brottets straffvärde eller om parterna inte är eller varit närstående.

Presumtionen om kontaktförbud kan brytas om det föreligger särskilda skäl mot ett kontaktförbud.

Utökad rätt till rättsligt biträde för barn

För att säkerställa att barns rättigheter tas tillvara föreslås att rätten till offentligt biträde för förbudspersoner under 18 år ska gälla oavsett vilken typ av kontaktförbud som är aktuellt. Denna rätt gäller för närvarande inte ordinära kontaktförbud eller utvidgade kontaktförbud utan villkor om digital övervakning.

Utredningen föreslår också att det införs en möjlighet att förordna en särskild företrädare när skyddspersonen är under 18 år.

Ökade förutsättningar för att kombinera ett kontaktförbud med andra skyddande åtgärder

Underrättelseskyldighet till socialnämnden

För att socialnämnden ska kunna erbjuda stöd och hjälp till personer som utsätts för våld eller övergrepp samt till dem som utsätter andra så behöver myndigheten få kännedom om personerna. Utredningen föreslår därför att socialnämnden alltid ska underrättas när ett beslut om kontaktförbud har meddelats.

Skyldighet för Polismyndigheten att vidta individuella skyddsbedömningar

Utredningen föreslår att införa en författningsreglerad skyldighet för polisen att vidta en individuell skyddsbedömning i samtliga fall då ett beslut om kontaktförbud har

meddelats. Detta anses vara av avgörande betydelse för att kunna kombinera kontaktförbudet med relevanta stöd- och skyddsåtgärder.

En kontaktperson ska utses för skyddspersonen och förbudspersonen

Efterlevnaden av kontaktförbud påverkas positivt av uppföljning varför utredningen föreslår att polismyndigheten blir skyldig att utse en kontaktperson som ska hålla fortlöpande kontakt med både förbudsperson och skyddsperson för att följa upp efterlevnaden av kontaktförbudet.

Skärpta straff för brott mot lagen om kontaktförbud

Minimistraflet för överträdelse av utvidgat eller särskilt utvidgat kontaktförbud föreslås höjas till tre månaders fängelse oavsett om förbudet övervakas elektroniskt eller ej. För närvarande är det en strängare straffskala kopplad till digitalt övervakade kontaktförbud men denna föreslås alltså i stället kopplas till utvidgat och särskilt utvidgat kontaktförbud med höjt minimistraflet.

Utredningen ser också skäl att skärpa straffskalan för hindrande och försvårande av elektronisk övervakning. För brott som begås med uppsåt föreslås fängelseminimum och för gärningar som begås av grov oaktsamhet föreslås en oförändrad straffskala som sträcker sig från böter till fängelse i högst ett år.

Straffet för barnfridsbrott

Utredningen bedömer att det saknas skäl att höja minimistraflet för barnfridsbrott av normalgraden då det många gånger skulle leda till att straffvärdet för barnfridsbrott skulle bedömas högre än straffet för grundbrottet. Straffskalan för grovt barnfridsbrott föreslås däremot skäras på så sätt att minimistraflet höjs till fängelse i lägst ett år och maximistraflet höjs till fängelse i sex år.

Brottskatalogen för hedersförtryck och fridskränkningarna

Lagtexten i straffbestämmelserna avseende hedersförtryck, grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning föreslås förtydligas så det framgår att även försök, förberedelse och stämpling till sådana brott omfattas.

Konsekvenser av förslagen

Bedömningen är att förslaget kommer att öka antalet ansökningar och utfärdade kontaktförbud med 30–40 procent. Den direkta konsekvensen för socialnämnden i Gävle kommun är att antalet anmälningar gällande utfärdade kontaktförbud kommer att öka något då förslaget innebär socialnämnden ska informeras om samtliga utfärdade kontaktförbud. Uppskattningsvis rör det sig om under 20 anmälningar per år.

I övrigt påverkas socialnämnden indirekt i och med att berörda förbuds- och skyddspersoner inte sällan har kontakt med socialnämndens verksamheter.

Sammanfattning

Välfärd Gävle ställer sig positiv till utredningens förslag. Förslaget innebär inga större konsekvenser för socialnämndens verksamheter men kommer att innebära att fler av nämndens klienter får ett ändamålsenligt skydd mot brott och andra trakasserier. Förslaget bidrar också till det jämställdhetspolitiska målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och ger positiva effekter för barns rättigheter.

Förslagen bör träda i kraft den 1 juli 2025.

Magnus Höjer

Sektorchef

Sektor Välfärd

Socialnämnden har ålagts yttra sig över remiss gällande SOU 2024:13. En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer.

Ärendet hanteras för beslut, av Socialnämnden, vid sammanträdet den 18 juni. Utredare Lisa Allemo och Per Åsbrink har varit ansvariga handläggare i ärendet. I den slutgiltiga handläggningen har synpunkter inkommit från representanter för Välfärd Gävle. Enhetschef Christina Andersson, Familjerättsenheten.